

Medlem, vilde det være aldeles umuligt. Jeg tør paastaa, at intet Medlem her i Saalen vil, efter at have læst det ærede Medlems Fordrag igennem, kunne skrive et Lovforslag, som kunde tænkes at blive ført igennem. Vil man undgaa den ene Indvending, han rejste, saa vil man straks efter støde paa en anden og til sidst finde, at det vil blive en fuldstændig Umulighed at naa til noget virkeligt Resultat. Det ærede Medlem indrømmede, at det kunde blive en god økonomisk Bistand for de Smaataarsfolk, der fik en saadan Have; men det kunde ogsaa være, at det slet ikke kunde betale sig for dem. Sa selvfølgelig, det kan være. Der er mangen en Gaardmand, som har en Gaard, som ikke betaler sig for ham, ikke ligger for ham at drive. Der er mange Ting, der betale sig godt for en, men slet ikke for en anden. Det vil naturligvis ikke betale sig for dem, der tage skævt paa det, men at det ganske i Almindelighed kan betale sig, derom vil der ikke være Tvivl, det tror jeg nok, man kan gaa ud fra. Det ærede Medlem indrømmede ogsaa, at det kunde blive en god Bistand, men det vilde i hans Øjne blive mere enkeltvis. Det gaar dog imidlertid ikke an at sammenligne dette, her tales om, med Landhøstændens Naar i Almindelighed, som de ere i Øjeblikket, og finde en Anklage deri, at de ikke behandle Tingen rigtig, eller at der herved skulde komme en væsentlig større Indtægt af Landbruget. Som det har været i de sidste Aar, staar det daarligt til. Her kan sættes en ganske anderledes Kraft paa at drive dette lille Havebrug frem, end Herremændene eller Herregaardsforpagterne kunne gøre. Tænk paa, hvad er Driftskapitalen her? Det er Arbejdskraften. Nu sidder en Mand med Kone og 2—3 halvvojsne Børn, og denne Arbejdskraft har han ikke Brug for, dersom han ikke faar det, her paatænkes, og ved dette Havebrug bliver han da i Stand til at lægge Vægt paa Ting, som betale sig ganske anderledes end de Ting, som man er nødt til at indrette sig paa i det større Landbrug. En saadan Sammenligning som den opstillede kan virkelig ikke lade sig gøre. Det ærede Medlem nærede dernæst Tvivl, om man ikke i mange Tilfælde kom til at skabe endnu flere u selvstændige Hjem, end man tidligere havde. Jeg forstod det ærede Medlem saaledes, og jeg forstod hans senere Udvikling saaledes, at det skete under Henslil paa Forholdet til Herregaardene, idet de paagældende, naar de kom til Valg og stemte mod Herremanden, da vilde blive opagte, og de havde da sat deres Kraft ind paa at dyrke denne lille Have, som de nu maatte forlade tillige med

Huset, som de boede i. Henslilnet til Haven skulde derfor gøre dem mere afhængige af Herremanden end tidligere. Jeg tror, det er en Misforstaaelse. I alt Fald kan det ses, fra det modsatte Synspunkt. Der kan ogsaa siges, at Herremanden vil komme til at tage mere Henslil til at holde disse gode, dygtige Arbejdere i sin Tjeneste. Fordi de komme til at forlade hans Hus, er det ikke givet, at de komme til at forlade Byen og Sognet; men de leje sig en anden Lejlighed, og have da ligefrem Bruget af Have, medens han skal have fremmede Folk eller en anden Mand, som ogsaa skal have en Have. Det kan ses lige saa meget fra den ene Side som fra den anden. Indvendingen kan ikke holde Stik, i alt Fald ikke som berettiget. Naar det ærede Medlem dernæst kom til at hentyde til, hvorledes de kunde faa anvist Jord i Mergelgrave, da vil jeg dog ikke antage, at der var noget Sogneraad i Landet, der vilde gaa hen og anvise den Slags Jord til Havebrug, og om det vilde gøre det, behøvede vedkommende jo ikke at tage imod det, og vilde han tage imod det, maatte det jo være under saadanne Betingelser, at han maatte kunne sige til sig selv: Jeg kan jævne dette Stykke Jord og gøre det frugtbringende, og da jeg kan vente at beholde det i min Levetid, kan jeg faa et godt Stykke Have ud deraf, og saa tager han det i Brug paa de Betingelser. Men jeg tror ikke, at noget Sogneraad vilde omgaaes med den Tanke at anvise den Slags Jord til Have. Men den væsentligste Indvending, det ærede Medlem gjorde, var jo den store Forskel, der kunde være paa Jorden, dels paa Verne, dels i Sjælland, og det maatte navnlig være Bønteringsgraden, der maatte være Maalestoffet for, hvor meget der skulde udlægges, om det skulde være en større eller mindre Havelod. Det er jo en grundig Misforstaaelse af hele Lovforslagets Tanke. Lovforslagets Tanke er at give Arbejde for Husfruen, altsaa hvad der kan overkommes af Familien ved dens eget Arbejde foruden det, Manden maa søge udenfor. Der er jo slet ikke Tale om, at komme til at drive Lobber, men om hvad der med Haandkraft, ved fysisk Arbejde kan drives. Nu er det jo ganske vist, at der kan være stor Forskel paa Jorden i Sjælland og Jyn og paa Lolland og Falster; men saa maa der blive Forskel paa Prisen. Naar en Mand paa Jyn, der jo er den bedste Havejord i Landet og har de bedste Betingelser, faar et Stykke Have at drive, er det muligt, at han kan faa noget mere ud af det, end man kan i Sjælland eller paa Lolland—Falster. Det er troligt, men det er ogsaa troligt, at Jorden er dyrere der, han vil let komme til at give